

EKİM AYI FİYAT GELİŞMELERİ

4 Kasım 2022

 TÜRKiYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI

Özet

Tüketici fiyatları Ekim ayında yüzde 3,54 oranında yükselmiş, yıllık enflasyon 2,06 puan artarak yüzde 85,51 olmuştur. Bu dönemde yıllık enflasyon enerji ve alkol-tütün-altın gruplarında gerilerken diğer gruplarda yükselmiş, yıllık tüketici enflasyonundaki artışa en belirgin katkı gıda grubundan gelmiştir. Gıda grubu yıllık enflasyonundaki yükselişte taze meyve ve sebze kaleminin öncülüğünde işlenmemiş gıda alt grubu öne çıksa da fiyat artışlarının grup geneline yayıldığı izlenmiştir. Temel mal grubu yıllık enflasyonunda yükseliş eğilimi devam ederken, hizmet enflasyonundaki artışı kiranın yanı sıra akaryakıt fiyatlarının yansımalarının hissedildiği ulaştırma hizmetleri sürüklemiştir. Mevsimsellikten arındırılmış fiyat artışları kira ve hizmet grubunun genelinde zayıflarken, işlenmiş gıdada bir miktar artmış, temel mallarda ise görece yatay seyretmiştir. Enerji grubunda yıllık enflasyon gerilerken, aylık bazdaki artışta uluslararası ham petrol fiyatlarıyla uyumlu olarak yükselen akaryakıt fiyatları ile şebeke suyu fiyatlarının etkisi öne çıkmıştır. Uluslararası doğal gaz fiyatlarındaki son dönem gelişmeleri, yurt içi enerji fiyatlarına yansımaya devam ederek elektrik üretimi ve gaz imalatı fiyatlarını yükseltmiş ve üretici fiyatlarını yukarı çeken başlıca unsur olmuştur. Bu görünüm altında, mevsimsellikten arındırılmış verilerle B ve C göstergelerinin aylık değişimleri bir miktar yavaşlarken, yıllık enflasyonlarındaki yükseliş devam etmiştir.

Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Değerlendirmeler

Ekim ayında tüketici fiyatları yüzde 3,54 oranında artmış ve yıllık enflasyon 2,06 puan yükselerek yüzde 85,51 olmuştur (Grafik 1). Bu dönemde B ve C endekslerinin yıllık değişim oranları sırasıyla 2,38 ve 2,36 puan artarak yüzde 77,01 ve 70,45 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 2).

Alt grupların yıllık tüketici enflasyonuna katkıları incelendiğinde, bir önceki aya göre gıda, temel mal ve hizmet gruplarının katkıları sırasıyla 1,32, 0,66 ve 0,51 puan artarken, enerji ve alkol-tütün-altın gruplarının katkıları sırasıyla 0,28 ve 0,15 puan azalmıştır.

Mevsimsellikten arındırılmış verilerle incelendiğinde, önceki aya kıyasla B ve C endekslerinin aylık artışları bir miktar yavaşlamıştır (Grafik 3). Fiyat artışları B endeksini oluşturan gruplardan hizmet sektöründe zayıflarken, işlenmiş gıdada bir miktar artmış, temel mallarda ise görece yatay seyretmiştir (Grafik 4).

Hizmet fiyatları Ekim ayında yüzde 2,63 oranında yükselmiş, grup yıllık enflasyonu 2,48 puan artışla yüzde 60,24 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde yıllık enflasyon, kira ve ulaştırma hizmetlerinde daha belirgin olmak üzere tüm alt gruplarda yükselmiştir (Grafik 5). Kirada aylık artış yüzde 4,87 oranında gerçekleşmiş, yıllık enflasyon yüzde 41,24 olmuştur. Mevsimsellikten arındırılmış verilere göre, kira alt grubunda aylık artış bir önceki aya kıyasla bir miktar gerilemekle beraber yüksek seviyesini korumuştur. Ulaştırma alt grubunda fiyatlar yüzde 1,97 oranında artmış, yıllık enflasyon yüzde 102,20 seviyesine ulaşmıştır. Otobüs ile şehir içi ve havayoluyla yolcu taşımacılığı kalemlerindeki fiyat artışları bu gelişmede öne çıkarken, karayoluyla şehirler arası yolcu taşımacılığı fiyatlarındaki gerileme Ekim ayında da devam etmiştir. Yemek hizmetlerinin sürüklediği lokanta-otel alt grubunda fiyatlar yüzde 2,64 oranında artmış, yıllık enflasyon yüzde 81,92 olarak gerçekleşmiştir. Diğer hizmetlerde ise fiyatlar yüzde 1,82 oranında yükselmiş, bakım-onarım, sağlık hizmetleri, ulaştırma sigortası ve eğlence-kültür dikkat çeken kalemler olmuştur.

Temel mal grubunda Ekim ayında yıllık enflasyon 2,16 puan artışla yüzde 79,65 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde, yıllık enflasyon tüm alt gruplarda yükselmiştir (Grafik 6). Dayanıklı mal fiyatları (altın hariç) Ekim ayında yüzde 2,57 oranında artmış, bu gelişmede yüzde 8,38 oranında artan beyaz eşya fiyatlarının etkisi belirgin olmuştur. Böylelikle, bu alt grupta yıllık enflasyon yüzde 92,47 seviyesine ulaşmıştır. Yeni sezon etkisinin izlendiği giyim ve ayakkabı grubunda fiyatlar yüzde 8,43 oranında yükselmiş, yıllık enflasyon 1,01 puan artarak yüzde 40,63 olmuştur. Diğer temel mallarda fiyat artışları grup geneline yayılırken kişisel bakım ürünleri ve ev ile ilgili temizlik malzemeleri öne çıkan kalemler olmaya devam etmiş, yıllık enflasyon yüzde 85,38 seviyesine ulaşmıştır.

Enerji fiyatları Ekim ayında yüzde 2,37 oranında yükselmiş, grup yıllık enflasyonu 4,92 puan azalarak yüzde 128,06'ya gerilemiştir (Grafik 7). Aylık artışta uluslararası ham petrol fiyatlarındaki gelişmeleri takiben akaryakıt fiyatlarında gözlenen yükselişin (yüzde 3,15) etkisi hissedilmiştir. Öne çıkan bir diğer kalem olan şebeke suyu fiyatları önceki aydan sarkan etkilere bağlı olarak bu dönemde yüzde 7,17 oranında artmıştır. Öte yandan, uluslararası gelişmelere paralel olarak tüp gaz fiyatlarındaki düşüş (yüzde -1,69) sürmüştür.

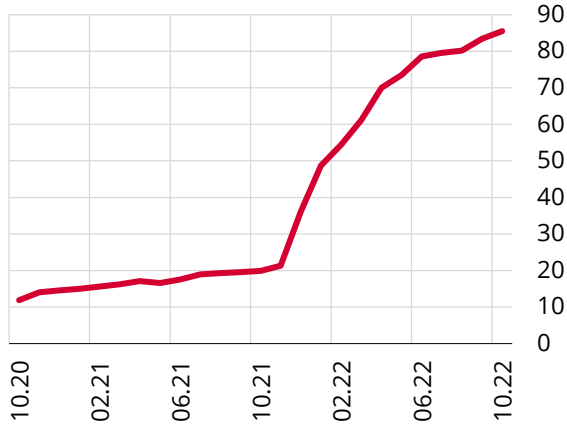
Gıda ve alkolsüz içecekler grubunda yıllık enflasyon Ekim ayında 6,00 puan yükselerek yüzde 99,05 olmuştur (Grafik 7). Yıllık enflasyon işlenmemiş gıdada 9,85 puan artışla yüzde 92,24, işlenmiş gıdada ise 2,42 puan yükselişle yüzde 105,32 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 8). İşlenmemiş gıda grubunda mevsimsellikten arındırılmış veriler bu dönemde taze meyve ve sebze fiyatlarındaki yükselişin devam ettiğine işaret etmiştir. Diğer işlenmemiş gıdada yumurta, kuruyemiş, pirinç ile çığ süt fiyat gelişmelerinin yansıdığı sütün yanı sıra kırmızı et fiyatlarındaki artışlar öne çıkmıştır. İşlenmiş gıda fiyatlarında görülen yüzde 3,33 oranındaki artışta ise ekme-kahıllar başta olmak üzere, peynir ve diğer süt ürünleri, şeker ile bağlantılı ürünler ve konserve sebze ürünleri etkili olmuştur.

Alkollü içecekler ve tütün ürünleri grubunda Ekim ayında fiyatlar üretici firmalar kaynaklı artışlar sonucunda yüzde 3,30 oranında yükselirken, yıllık enflasyon 4,60 puan düşüşle yüzde 77,88 olmuştur. Alkollü içecek fiyatları yüzde 2,18, tütün ürünleri fiyatları ay ortasında yapılan artışlarla yüzde 3,39 oranında yükselmiştir.

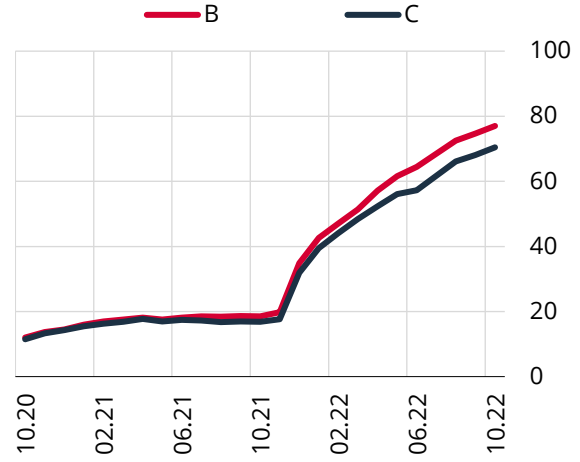
Yurt içi üretici fiyatları Ekim ayında yüzde 7,83 oranında yükselmiş, yıllık enflasyon 6,19 puan artışla yüzde 157,69 olmuştur (Grafik 9 ve Tablo 2). Ana sanayi gruplarına göre bakıldığında, bu gelişmede temel belirleyicinin enerji grubu üretici fiyat artışı (aylık bazda yüzde 26,50) olduğu izlenmektedir (Grafik 10). Aylık fiyat gelişmeleri sektörler bazında incelendiğinde, elektrik ve doğal gaz fiyat ayarlamalarını takiben önemli artışlar gösteren elektrik-gaz-buhar ve iklimlendirme ile ham petrol-doğal gaz sektörlerinin yanı sıra giyim eşyası, rafine edilmiş petrol ürünleri, inşaat ile bağlantılı olan metalik olmayan mineral ürünler ile içecek sektörlerindeki fiyat artışlarının belirgin olduğu görülmüştür.

Grafik ve Tablolar

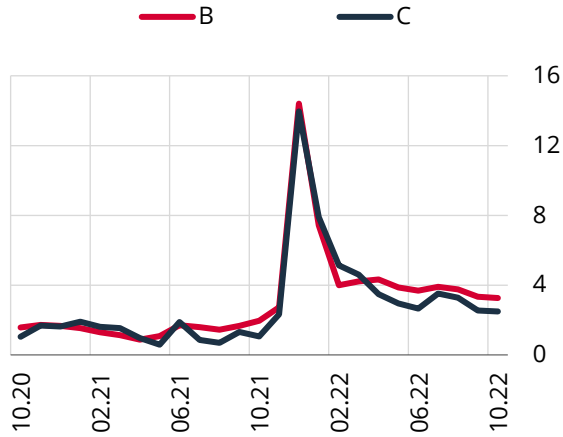
Grafik 1: TÜFE (Yıllık % Değişim)

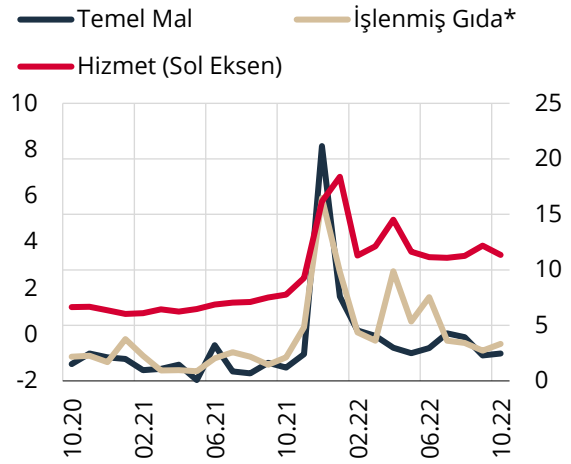
Grafik 2: B ve C (Yıllık % Değişim)

Grafik 3: B ve C Endeksi (Mevsimsellikten Arındırılmış, Aylık % Değişim)

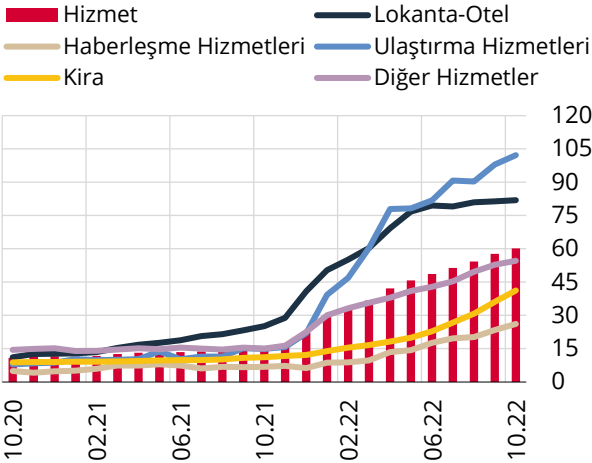

Grafik 4: B Endeksinin Ana Bileşenleri (Mevsimsellikten Arındırılmış, Aylık % Değişim)

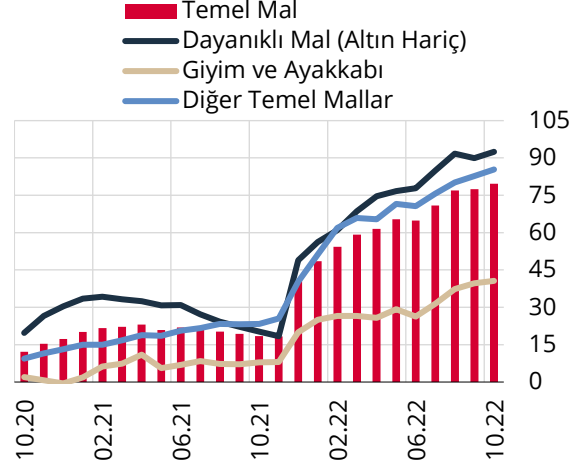

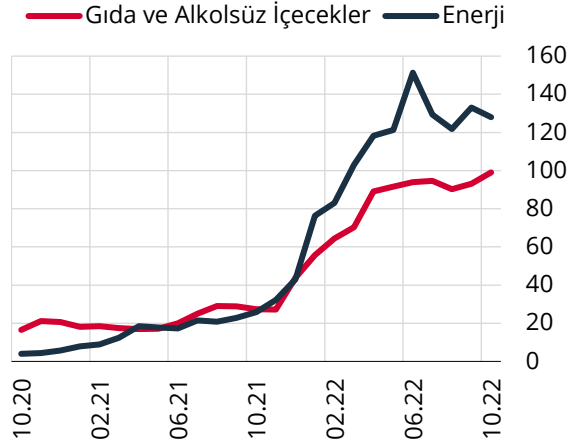
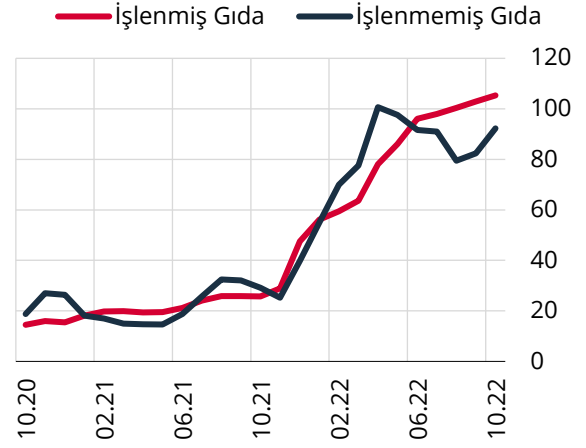
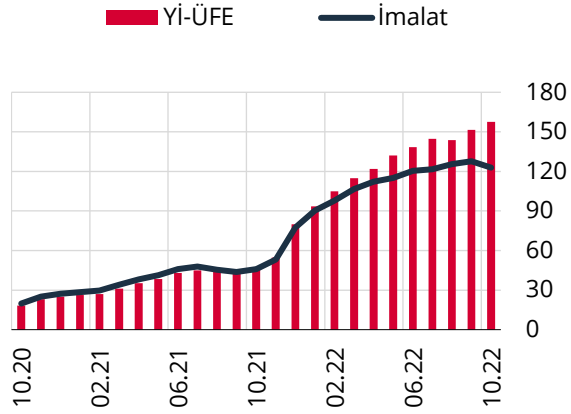
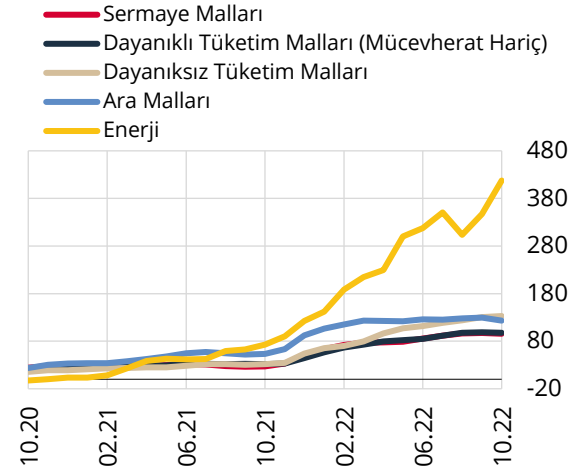
* İşlenmiş gıda grubunda mevsimsel etki bulunmamaktadır.

Grafik 5: Hizmetler (Yıllık % Değişim)

Grafik 6: Temel Mallar (Yıllık % Değişim)

Grafik 7: Gıda ve Enerji (Yıllık % Değişim)**Grafik 8: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda (Yıllık % Değişim)****Grafik 9: Yi-ÜFE ve İmalat (Yıllık % Değişim)****Grafik 10: Yi-ÜFE Ana Sanayi Grupları (Yıllık % Değişim)**

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	Eki.22	Eki.21	Eki.22	Eki.21
TÜFE	3,54	2,39	85,51	19,89
1. Mallar	3,84	2,89	94,86	21,71
Enerji	2,37	4,58	128,06	25,76
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	5,09	1,92	99,05	27,41
İşlenmemiş Gıda	7,21	1,72	92,24	29,20
Taze Meyve-Sebze	14,34	2,09	77,75	26,65
Diğer İşlenmemiş	3,93	1,52	99,53	30,59
İşlenmiş Gıda	3,33	2,11	105,32	25,71
Ekmek ve Tahıllar	2,76	3,16	105,70	25,23
Diğer İşlenmiş	3,64	1,56	105,03	25,95
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	3,57	3,03	79,62	16,30
Temel Mallar	3,73	2,49	79,65	18,46
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	2,57	1,23	92,47	20,24
Giyim ve Ayakkabı (*)	8,43	7,65	40,63	7,84
Diğer Temel Mallar	2,96	1,50	85,38	23,35
Alkollü İçecekler ve Tütün	3,30	5,97	77,88	7,88
Altın	0,05	5,95	88,63	10,51
2. Hizmetler	2,63	1,04	60,24	15,43
Kira	4,87	1,12	41,24	11,17
Lokanta ve Oteller	2,64	2,31	81,92	25,23
Ulaştırma Hizmetleri	1,97	-0,16	102,20	14,96
Haberleşme Hizmetleri	2,66	0,44	26,17	6,79
Diğer Hizmetler	1,82	0,65	54,61	15,11
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	3,24	1,85	77,01	18,50
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	3,22	1,79	70,45	16,82
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	3,04	2,31	84,96	19,37
F - Yönetilen-Yönlendirilen Fiyatlar Hariç TÜFE	3,81	2,45	84,31	20,92

Kaynak: TÜİK.

* Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

Tablo 2: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık (%)	Ekim 2022		Ekim 2021	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100	7,83	157,69	5,24	46,31
Madencilik	3,56	3,49	162,06	4,50	32,25
İmalat	87,43	3,19	122,97	5,37	45,94
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	84,97	3,08	121,32	4,47	42,51
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	76,27	3,32	124,89	4,33	37,11
Elektrik, Gaz Üretimi ve Dağıtımı	8,29	32,55	554,56	4,61	53,37
Su Temini	0,72	2,80	109,45	2,01	32,40
Ana Sanayi Kollarına Göre Yİ-ÜFE					
Ara Malı		2,38	123,12	5,34	53,20
Dayanıklı Tüketim Malları		2,29	98,65	3,17	29,13
Dayanıklı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		2,48	97,70	3,00	31,76
Dayanısız Tüketim Malları		4,30	132,88	3,25	31,47
Sermaye Malı		3,10	95,61	3,99	26,72
Enerji		26,50	417,61	9,33	72,63

Kaynak: TÜİK.